

DNR: 5.1.1-2016-1505

DATUM: 2016-12-21

ERT DATUM: 2016-11-07

ER REFERENS: S2016/06793/FST

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över SOU 2016:73¹ samt promemorian Dnr S2016/06972/FST²

Riksrevisionen har beretts möjlighet att yttra sig över förslaget om begränsningar av i föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn (SOU 2016:73). Riksrevisionen har också beretts möjlighet att lämna synpunkter på regeringskansliets egna förslag för att förändringarna ska omfatta en större grupp (Dnr S2016/06972/FST).

Syftet med begränsningsregeln är att öka möjligheterna för en snabbare etablering på arbetsmarknaden för föräldrar, framför allt kvinnor, som kommer till Sverige med barn. Riksrevisionen (2015:17) har lyft problemet med den lägre sysselsättningsgraden bland utrikesfödda kvinnor och behovet att på såväl integrationsområdet som angränsande politikområden genomföra förändringar. Tanken att begränsa föräldrapenningdagarna för denna grupp är inte heller ny, utan presenterades i en ESO-rapport (2011:5) där man föreslog att föräldrapenningdagar borde relateras till barnets ålder vid inflyttning. Sedan dess har det för barn födda eller adopterade 2014 och senare införts en generell begränsning i regelverket som innebär att majoriteten av dagarna ska användas före barnets fyraårsdag (endast 96 dagar kan sparas). Riksrevisionen menar att det är tydligt att det behövs åtgärder för att snabba upp etableringen för nyanlända och att en begränsning av föräldrapenningen kan vara ett verktyg av många för att åstadkomma det.

Utredningen poängterar i sitt delbetänkande att de förslag och ställningstagande som lämnats kan komma att påverkas av den samlade översyn av reglerna för föräldraledighet och föräldraförsäkring som presenteras i slutbetänkandet. Syftet med översynen att bland annat skapa en mer jämställd försäkring som är tydlig och enkel att administrera. I samband med översynen ska även åldersgränserna i föräldraförsäkringen analyseras.

¹ Begränsningar i föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn

² Promemorian om förslag till ikraftträdande- och övergångsbestämmelser till lagförslagen som lämnas i SOU 2016:73

Utredningen presenterar i sitt betänkande dels sitt förslag, en begränsningsregel som gäller för föräldrar som kommer till Sverige med barn, dels skissar den på en idé om hur en generell åldersbegränsning skulle kunna utformas. Utredningens direktiv medgav inte ett förslag som omfattade alla försäkrade och därför valde utredningen att inte gå vidare med förslaget om en generell åldersbegränsning. Då åldersgränserna är föremål för den samlade översynen kan dock en generell åldersbegränsning ses som en möjlig väg att gå vidare med i slutbetänkandet.

Riksrevisionen anser att det finns goda skäl att avvakta utredningens slutbetänkande och den kommande översynen av åldersgränserna snarare än att införa en särregel för vissa grupper. Det finns flera anledningar till Riksrevisionens ställningstagande.

Föräldraförsäkringens regelverk är redan komplicerat och svårt att överblicka vilket försvårar möjligheterna för föräldrar att planera sin ledighet. Nuvarande regelverk har redan inslag av parallella regler beroende på barnets födelsedatum³. Att föra in särregler för en specifik grupp skulle göra regelverket ännu krångligare och skulle motverka ett av översynens syften; att skapa en försäkring som är enkel och lätt att administrera.

Utredningen poängterar att den i sitt slutbetänkande kan komma att presentera förslag som påverkar det nuvarande förslaget om begränsningsregler för föräldrar som kommer till Sverige med barn. Vad händer med begränsningsregeln när slutbetänkandet presenterar sina förslag? Det framkommer inte av utredningens eller arbetsgruppens förslag om det ska ses som en tillfällig lösning tills dess att slutbetänkandet är på plats eller om den kommer att existera parallellt med eventuella förslag som presenteras i slutbetänkandet.

De föreslagna ändringarna skulle kräva uppdateringar av Försäkringskassans IT-system för förändringar som föreslås träda i kraft 1 juli 2017. Slutbetänkande presenteras i oktober 2017 och kommer troligen också att innebära krav på uppdateringar av Försäkringskassans IT-system. I och med att utredningen fortfarande arbetar med analysen och förslagen är det omöjligt att säga i vilken mån de nu föreslagna ändringarna och kraven på IT-systemen kommer att kunna återanvändas eller om det kommer att krävas helt nya investeringar.

Riksrevisionen vill i det här sammanhanget lyfta det orimliga i ordningen att den ansvariga myndigheten måste påbörja en relativt omfattande anpassning av sitt IT-system redan månader innan remisstiden för förslaget har gått ut. Riksrevisionen menar

³ Den ålderbegränsning som redan finns i regelverket, att föräldrarna bara kan spara 96 dagar efter att barnet har fyllt 4 år gäller enbart för barn födda den 1 januari 2014 eller senare. De föräldrarna kan dock välja att plocka ut dagarna fram tills det år då barnet fyller 12 år, eller när barnet slutar i årskurs 5 i grundskolan. Föräldrar till barn födda före den 1 januari kan fördela sina dagar hur de vill från barnets födsel till och med den dag då barnet avslutat första året i grundskolan, eller till och med den dag då barnet fyller 8 år.

att det inte är att hushålla med statens resurser då det finns en risk att myndigheten tvingas lägga ner såväl mycket tid som resurser på arbete som kommer vara gjort i onödan om förslaget inte går igenom.

Det som talar för att gå vidare med en generell begränsning av föräldrapenningen snarare än en särregel för föräldrar som kommer till Sverige med barn är att det, som utredningen påpekar, skulle kunna bidra med en förbättrad etablering på arbetsmarknaden för en bredare grupp av föräldrar. Uttaget av föräldrapenningen skulle koncentreras till barnets yngre åldrar för fler föräldrar, vilket ligger i linje med det primära syftet med föräldrapenningen.

Sammantaget förespråkar Riksrevisionen att en begränsningsregel för föräldrar som kommer till Sverige med barn inte införs enligt liggande förslag, utan att utredningens slutbetänkande där ett helhetsgrepp tas på föräldraförsäkringen, inklusive befintliga åldersgränser, avvaktas.

Väljer regeringen ändå att gå vidare med utredningens förslag om en begränsningsregel för föräldrar med barn som kommer till Sverige förespråkar Riksrevisionen att det görs utifrån utredningens förslag om ikraftträdande.

Regeringskansliet föreslår i sin promemoria att ikraftträdandet av begränsningsregeln ska gälla från 1 juli 2017, för ansökan som avser dagar efter den 1 juli. En större personkrets skulle påverkas jämfört med utredningens förslag. Arbetsgruppens förslag skulle därmed få ett större genomslag, men därmed även negativt påverka planeringsförutsättningarna för en viss grupp föräldrar. Arbetsgruppens förslag skulle, i kombination med regleringen av retroaktiva ansökningar⁴, kunna bidra till en ökad mängd svårbedömda ärenden för Försäkringskassan.

Arbetsgruppen uppskattar att Försäkringskassan administrativa kostnader skulle öka med omkring tre miljoner, på grund av ökad administration. Förslaget skulle innebära försämrade planeringsförutsättningar för en viss grupp föräldrar och arbetsgruppen vill därför ge Försäkringskassan ett uppdrag att kommunicera förändringen av regelverket i tid till den berörda gruppen.

Riksrevisionen skulle ha välkomnat en analys av fördelarna med arbetsgruppens förslag jämfört med utredningens ursprungliga förslag. Diskussionen relaterar endast till barnets födelsedatum som brytpunkt för ikraftträdandet, något som även utredningen menar inte är tillämpligt eftersom effekterna av begränsningsregeln då i stor utsträckning skulle

---

⁴ 12 kap. 12a § SFB reglerar att föräldrapenning inte lämnas för längre tid tillbaka än 90 dagar före den dag ansökan om föräldrapenning kom in till Försäkringskassan, om det inte finns synnerliga skäl för att föräldrapenning ändå bör lämnas.

utebli. Det framgår inte heller vilka konsekvenserna av arbetsgruppens förslag är, ställt i relation till utredningens förslag – bara att personkretsen skulle bli bredare. Hur många fler föräldrar och barn kan man anta omfattas av begränsningsregeln och vad skulle de ekonomiska konsekvenserna för staten och kommunerna beräknas bli? I och med att denna analys saknas är det svårt att ställa förslagen mot varandra. Riksrevisionen anser dock att utredningens förslag är att föredra då de ligger mer i linje med nuvarande regelverk där brytpunkten brukar relateras till födelsedatum för barnet.

För att sammanfatta menar Riksrevisionen det är bättre att avvakta slutbetänkandet och den översyn som ska göras av föräldraförsäkringen. Det övergripande syftet med översynen är att ge förslag på mer jämställd försäkring som är tydlig och enkel att administrera, vilket skulle motverkas av att införa särregler för en grupp av föräldrar.

Detta yttrande har beslutats av riksrevisor Margareta Åberg efter föredragning av revisionsdirektör Jana Fromm. Enhetschef Joakim Hussénus har deltagit i den slutliga handläggningen.

Margareta Åberg

Jana Fromm